dintre români și maghiari prind contur, aspect reflectat în *dorința sa de a descinde* (p. 83) mai degrabă din neamul lui Ioan de Hunedoara, decât din Dracula. Nagy Levente inserează presupusul arbore genealogic al lui Nicolaus Olahus, surprinzând trei generații din predecesorii săi. Capitolul se încheie cu exemplul lui Zrínyi Miklós, poet prin ale cărui versuri este întipărită reabilitarea imaginii lui Ioan de Hunedoara din secolul al XVII-lea. Naşterea sa „în afara căsătoriei" nu va mai reprezenta o pată pe renumele celui care a fost voievod al Transilvaniei: „Chiar dacă omul ar ieși din pământul scurmat de porc, numai om să fie"[12].

În concluzie, cartea lui Nagy Levente este un amplu studiu de heraldică și genealogie a secolelor XV–XVIII, urmărind importanța acordată și manevrele întreprinse de către intelectuali și domnitori români, maghiari respectiv polonezi. Cartea pune în lumină documentele grăitoare de mituri și realități ale vremii după care s-au ghidat dinastii întregi, desigur, nu înainte să-și fi ajustat propria istorie la ele. Sunt convins că acest volum complex din punct de vedere istoric și savuros în ceea ce privește sursele mitologice (re)vizitate are toate șansele să deschidă drumul unui nou val de cercetări asupra interacțiunii simbolurilor vizând identitatea popoarelor central-est europene din intervalul secolelor XV–XVIII.

Florin Cioban
Universitatea ELTE Budapesta, Ungaria/
Universitatea din Oradea, România

Cătălina Iuliana PÎNZARIU, **Neologismele românești cu etimologie multiplă latino-romanică,** Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2014, 216 p.

Lucrarea de față reprezintă încununarea activității doctorale și rezultatele studiilor întreprinse sub îndrumarea profesorului universitar Petru Zugun, în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași. Demersul autoarei este, de fapt, un proiect pilot prin care își propune analiza neologismelor românești cu etimologie multiplă latino-romanică, pentru literele D, U și V din trei dicționare reprezentative pentru limba română contemporană, și anume: *Dicționarul limbii române*, *Micul dicționar academic* și *Noul Dicționar Universal al Limbii Române*, ediția din 2006. Sunt investigate, astfel, peste 50.000 de pagini de dicționar, informațiile fiind corelate și cu alte dicționare moderne și de specialitate, cum ar fi: Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, DEX, ediția din 1975, precum și două dicționare neologice – ediția a treia, din 1986, a *Dicționarului de neologisme* realizat de Florin Marcu și Constant Maneca, precum și *Marele dicționar de neologisme*, din 2002, al lui Florin Marcu.

Studiul reprezintă, așa cum menționează și autoarea, o analiză parțială a împrumuturilor neologice cu etimologie multiplă. Așa cum au observat inclusiv cercetătorii străini limba română este un adevărat paradis al împrumuturilor, de aceea această cercetare este mai mult decât necesară pentru evidențierea tendințelor actuale ale lexicului românesc. Cartea este structurată în trei capitole urmate de concluzii și de patru anexe, în care sunt prezentate sub formă de tabele neologismele analizate.

Primul capitol al cărții, *Studii românești despre etimologia multiplă*, reprezintă o parte teoretică absolut necesară pentru o astfel de analiză. El cuprinde o trecere în revistă a studiilor despre etimologia multiplă din lingvistica românească, despre modalitățile utilizate în stabilirea etimologiei cuvintelor, cât și despre tipurile de etimologie multiplă care au favorizat pătrunderea și adaptarea neologismelor în limba română.

[12] *A Bibliotheca Zriniana története*, p. 164.

BDD-R204 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 11:55:20 UTC)

Trecând în revistă realizările româneşti în domeniul lexicografiei secolului al XIX-lea, autoarea evidenţiază meritul primului dicţionar academic românesc realizat de A.T. Laurian şi I.C. Massim, *Dicţionarul limbei române*, referitor la etimologia cuvintelor. O prima remarcă este faptul că cei doi lexicografi consideră că sursa de împrumut a unui termen nu trebuie căutată doar într-o sigură limbă atunci când cuvintele corespondente există în mai multe limbi aflate în contact direct sau indirect cu limba română. Pentru ei etimologia multiplă este atât o necesitat, cât şi o realitate, întrucât neologismele înregistrate de ei au o proveniență multiplă. Uneori, indicaţiile etimologice devin adevărate explicaţii enciclopedice şi aici ne referim la cuvintele de origine franceză, formate din elemente greceşti, pentru care cei doi lingvişti indică sistemati elementele componente greceşti ale etimoanelor franceze (este vorba de termeni precum *manometru, metafizic, metrologie, metronom, microscop, morfologie* şi altele).

Cel de-al doilea capitol, *Influenţe lingvistice şi extralingvistice europene în limba română*, evienţiază atât beneficiile influenţelor culturale din diferite domenii, asupra limbii române, dar şi necesitatea unor astfel de contacte lingvistice cu limbile de cultură europene. Autoarea subliniază faptul că limba română a avut contacte cu alte limbi europene, atât datorită vecinătăţii – acest lucru favorizând un contact permanent, o convieţuire între vorbitorii diferitelor limbi – cât şi datorită influenţelor culturale care au favorizat transferul de informaţii şi de ideologii occidentale, în spaţiul românesc. Toate aceste influenţe au reprezentat un factor de progres cultural şi lingvistic pentru societatea românească, indiferent dacă a fost vorba despre limbile latino-romanice sau nu. Aşa cum menţionează autoarea „originea neologismelor româneşti pune, aşadar foarte multe probleme, iar complexitatea acestei probleme se explică prin faptul că majoritatea neologismelor româneşti provin din surse multiple, la constituirea vocabularului neologic al limbii române moderne contribuind mai multe limbi de cultură precum: latina savantă, neogreaca, germana italiana, franceza şi maghiara” (p. 46).

Al treilea capitol, *Dimensiuni ale neologizării: categorii de unităţi lingvistice cu etimologie multiplă*, analizează neologismele de la cele trei litere din dicţionarele menţionate mai sus. Motivul pentru care au fost alese doar aceste trei litere este legat de *Dicţionarul limbii române*, apărut sub egida Academiei Române. Literele *D, U, V* au o apariţie recentă, fiind realizate de cele trei colective de lexicografi de la institutele de cercetare lingvistică din Bucureşti, Cluj şi Iaşi. Fiind un dicţionar istoric şi academic, DLR reprezintă cea mai complexă lucrare din domeniul lexicografic românesc şi, bineînţeles, cea mai extinsă. De aceea, prin analiza acestor litere se poate scoate în evidenţă atât concepţia despre etimologia multiplă a cercetătorilor din cele trei colective lexicografice, cât şi stadiul actual al cercetărilor în domeniul etimologiei multiple.

Autoarea, folosind indicaţiile din dicţionarele studiate, identifică termenii cu etimologie multiplă şi îi ierarhizează după statistici proprii, argumentând interferenţele influenţelor lingvistice în cazul elementelor latino-romanice, dar şi a celor neromanice. Prin selectarea acestui corpus, considerat reprezentativ pentru limba română, Cătălina Pînzariu şi-a propus să evidenţieze modul în care limba română a fost şi este influenţată de limbile europene: „Varietatea etimologică, precum şi diversitatea termenilor împrumutaţi, reprezintă efectul schimbărilor sociale, al evoluţiei vieţii sociale a omului, care reflectă prin cuvinte şi prin implicarea cunoştinţelor sale viziunea proprie asupra lumii în care trăieşte” (p. 20). În această analiză nu au fost doar inventariate soluţiile etimologice menţionate în dicţionare studiate, ci, în cazul în care unii termeni aveau doar etimologie unică, s-a optat pentru o etimologie multiplă, dar şi invers, unor termeni li s-a propus etimologia unică în locul celei multiple, şi, nu în ultimul rând, altor cuvinte cu etimologie multiplă s-a preferat fie o etimologie complementară, fie una adiţională. Toate aceste modificări sunt argumentate minuţios de autoare în încercarea de a nu minimaliza nicio influenţă culturală, ci de a prezenta cât mai detaliat posibil adaptarea neologismelor pe terenul limbii române.

BDD-R204 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 11:55:20 UTC)

Un alt element subliniat de autoare este legat de faptul că „neologismele cu etimologie multiplă latino-romanică se caracterizează, uneori, prin bogăție semantică, ele având posibilitatea de a exprima o paletă de sensuri mai variată decât în limba latină sa chiar în limbile romanice luate fiecare în parte" (p. 197). Și aceasta se datorează faptului că fiecare limbă care a intermediat un împrumut de la latină la română și-a pus amprenta asupra acelui lexem, fie formal, fie semantic, prin îmbogățirea conținutului cu noi accepțiuni sau prin specializarea lui. Prin aceste influențe, aceste cuvinte se delimitează de corespondentele lor latinești, având o evoluție diferită.

În concluzie, identificarea istoriei unor lexeme, a limbilor prin care acestea au trecut, a influențelor suferite, într-un cuvânt, a etimologiei corecte, este cu siguranță un demers dificil, iar informațiile nu sunt ușor de evidențiat. De aceea, cercetătorul trebuie să țină cont atât de realitatea culturală specifică epocii în care a avut loc împrumutul, cât și de legile schimbărilor fonetice specifice fiecărei limbi, prin care acel împrumut a ajuns din limba-sursă în limba-țintă.

Marius-Radu Clim
Institutul de Filologie Română „A. Philippide", Iaşi
România

Simona POPESCU, **Autorul, un personaj**, Piteşti, Paralela 45, 2015, 331 p.

Cartea Simonei Popescu, *Autorul, un personaj*, reprezentând teza de doctorat a autoarei, nu-şi propune să aducă o soluţie a problemelor pe care le relevă, ci formulează abil un şir de întrebări şi de problematici cu privire la condiţia autorului. Intrebări care stau sub zodia privirii mirate a Pisicii din Cheshire, personajul lui Lewis Carroll, dominând încrengătura cărţilor de joc din *Alice în Ţara Minunilor* ; chiar sub Pisică, figura încruntată a Reginei de Cupă, parcă avertizându-ne cu privire la seriozitatea teoriei literare.

După ce, de la Flaubert încoace, al cărui autor este *prezent pretutindeni şi vizibil nicăieri,* teoria şi critica literară îşi pun problema prezenţei (sau a vizibilităţii) autorului, Simona Popescu încearcă să revină asupra subiectului, într-un mod evident complice, deoarece ea însăşi este autor de literatură. În primul rând, există o nevoie concretă de a resimţi prezenţa autorului; nici măcar critica literară nu poate fiinţa în absenţa acestuia. Cu atât mai mult cititorii, care, începând să se îndepărteze de condiţia anonimilor ce consumă şi afirmându-se drept reper concret, au în faţă un autor care poate fi „văzut, auzit, judecat" (p. 23).

O primă problemă asupra căreia se opreşte Simona Popescu o reprezintă cea a *subiectivităţii* ; există *obiectivitate* şi *subiectivitate,* iar aceasta din urmă pare a se despărţi de autorul real. Nu cumva atunci subiectivitatea se confundă cu omniscienţa, care ar reprezenta o formă de onestitate? În orice caz, subiectivul şi obiectivul ca direcţii fundamentale în istoria literaturii universale se dovedesc a fi artificiale şi servesc unei expedieri rapide a problemei, mai ales că, aşa cum ne previne Simona Popescu pe bună dreptate, autorul tot îşi va dezvălui secretele, „cu sau fără voia sa" (p. 36) prin textele pe care le scrie. Atunci, *dumnezeul* care era autorul ar trebui înlocuit cu *omul,* iar Simona Popescu încearcă să-i descifreze chipul în primă instanţă îndreptându-se asupra picturii şi a cinematografiei. Interesantă încercare, dar în pictură există o anumită distanţă fizică al cărei rol nu trebuie neglijat, astfel încât paralela nu ar fi întrutotul relevantă. Concluzia primei părţi se cuvine totuşi evidenţiată: opera dă naştere unui alt eu, cel auctorial, sensibil modificat, ceea ce este şi o garanţie a faptului că lectorul nu va putea ajunge nicicând la el.

BDD-R204 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 11:55:20 UTC)